

Apjir/ e-ISSN: 2602-2879

Cilt: 4, Sayı: 3, 2020, ss. 291-303/Volume: 4, Issue: 3, 2020, pp. 291-303

Journal homepage: <https://apjir.com/>

ARAŞTIRMA MAKALESİ/RESEARCH ARTICLE

ÂLEMĞİR ŞÂH'IN (EVRENGZİB) HİNDU POLİTİKALARI VE BUNUN ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Müslüme Melis SAVAŞ

Dr. Öğr. Üyesi., Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Trabzon

Asst. Prof., Karadeniz Technical University Faculty of Literature Department of History, Trabzon/Turkey

m.celiktas@ktu.edu.tr

orcid.org/0000-0001-7984-0800

Öz

Tarihin en eski medeniyetlerinden birine ev sahipliği yapan Hindistan, kadim dönemlerden günümüze kadar birçok toplumun ilgi merkezi olmuştur. Özellikle asırlarca Türklere yurt olan bu ülke, meşhur lider Gandhi'nin de ifade ettiği Hintliler ve Türklerin ortak vatanıdır.

Türklerin Hindistan'daki varlığı milad öncesi dönemden başlayarak günümüze kadar gelmekte olup özellikle Türklerin milad sonrası Güney Asya'da kurmuş oldukları devletler ve sultanlıkların en önemlileri bu topraklarda yer almaktadır. Öyle ki Türkler, birçoğu hala ayakta olan muhteşem mimarileri Türk-Hint tarih ve medeniyetinin hafızalarına kazınmıştır. Özellikle Babür'ün temellerini attığı Babürlüler dönemi Türklerin Hindistan'da en geniş alana sahip olduğu çağdır. Bu yüzdendir ki bu dönem "Türklerin Hindistan'daki Altın Çağı" olarak zikredilmektedir. Özellikle Babür'ün dördüncü kuşaktan torunu ÂlemğîrEbü'l-Muzaffer Muhammed Muhyiddîn Evrengîzb döneminde Babürlüler kuzeyde Keşmir'den güneyde Cinci'ye ve doğuda Çittagong'dan batıdaHindukuş menziline kadar olan coğrafyaya hâkim olmuştur. Babürlüleri en geniş sınırlara ulaştıran Âlemğîr bu başarısını uygulamış olduğu dini ve siyasi politikalara borçludur. Onun daha çok gayri Müslim tebaa arasındaki Hindulara karşı uygulamış olduğu politikalar günümüzde dahi pek çok araştırmacı tarafından tartışılmaktadır. Çalışmamızda Âlemğîr'in özellikle Hindu toplumu üzerinde uyguladığı politikalar genel hatları ele alınıp değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: ÂlemğîrEbü'l-Muzaffer Muhammed Muhyiddîn Evrengîzb, Babürlüler, Âlemğîr Şah, Hindistan'da Türkler, Hindu Politikası.

HINDU POLICIES OF ÂLEMĞİR ŞÂH (EVRENGZİB) AND AN EVALUATION ON ITABSTRACT

Abstract

Home to one of the oldest civilizations in history, India has been the center of attention of many societies from ancient times to the present. This country, which has been home to Turks for centuries, is the common homeland of Indians and Turks, as stated by the famous leader Gandhi.

The presence of the Turks in India has come from the pre-era period to the present day, and the most important states and sultanates that the Turks have established in South Asia after the turn are located in these lands. So much so that the Turks engraved the magnificent architectures, many of which are still standing, in the memories of Turkish-Indian history and civilization. Especially the Baburs period, when the foundations of

Babur were laid, is the age when the Turks had the widest area in India. This is why this period is referred to as the "Golden Age of the Turks in India". Especially during the reign of ÂlemğırEbü'l-Muzaffer Muhammed Muhyiddîn Evrengîzb, the grandson of Babür's fourth generation, the Mughals dominated the geography from Kashmir in the north to Cinci in the south and from Chittagong in the east to the Hindukush range in the west. Âlemğır, who brought the Mughal people to the widest limits, owes this success to the religious and political policies he implemented. His policies against Hindus among mostly non-Muslim subjects are still being discussed by many researchers today. In our study, the general lines of Âlemğır's policies, especially on the Hindu society, will be discussed and evaluated.

Keywords: Âlemğır Ebü'l-Muzaffer Muhammed Muhyiddîn Evrengîzb, Baburs, Âlemğır Shah, Turks in India, Hindu Policy.

Atf / Cite as: Savaş, Müslüme Melis. "Âlemğır Şâh'ın (Evrengzib) Hindu Politikaları ve Bunun Üzerine Bir Değerlendirme". *Apjir* 4/2 (Aralık 2020), 291-303.

Giriş

Hindistan tarihçileri tarafından Âlemğır unvanı ile anılan Âlemğır Ebü'l-Muzaffer Muhammed Muhyiddîn Evrengîzb, Babür'ün dördüncü göbekten torunu Şah Cihan ile Ercümend Banû Begüm Mümtaz Mahal'in üçüncü oğlu olup 3 Kasım 1618'de (15 Zilkade 1027) Malva eyaletindeki Duhad şehrinde dünyaya gelir.¹Âlemğır eğitimini Türk-İslâm kültürü çerçevesinde almış olup onun eğitimi için özellikle dönemin büyük âlimlerinden olan Müceddîd-i elf-i sâñîmâm-ı Rabbânî Ahmed Farukî Serhendî'nin oğlu ve halifesi Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî görevlendirilir.² Ayrıca Molla Abdüllatîf Sultânîpûrî, Mîr Muhammed Hâşim Gîlânî, Seyyid Muhammed Kannevî, ŞehyAhmed Molla Cîven, Şeyh Abdülkavî Burhânîpûrî, Dânişmend Han ve Sadullah Han gibi büyük âlimlerden de çeşitli dersler alır.³ Böylece akli ve nakli ilimleri en iyi şekilde öğrenen Âlemğır, ata binme, ok atma ve savaş taktiklerini uygulama konusunda da son derece iyi bir eğitim alarak askeri bakımdan da oldukça donanımlı hale gelir. Dolayısıyla da onun yetenekleri sadece saray içinde kalmaz savaş alanlarında da kılıç, hançer kullanarak askeri strateji ve diplomasisi konusunda da yeteneklerini sergiler.

Âlemğır küçük yaşlarda babası Şah Cihan'a isyan etmesi hasebiyle büyük babası Cihangir'in yanına gönderilir ancak 1627'de onun ölümünden sonra babasının yanına geri döner. O, 1635'te Cüchar Singh Bundela'ya karşı gerçekleştirdiği başarılı bir seferle yavaş yavaş yeteneklerini ortaya koymaya başlar ve 1636 yılında Dekken vali yardımcılığına tayin edilir,⁴ 1644 yılına kadar bu görevde kalır.⁵1637 yılında Nizam Şahi hanedanını ortadan kaldırdıktan sonra Rabia-ud-Daurani olarak bilinen Safevi prenses Dilras Banu Begüm ile evlenir. O, Âlemğır'ın ilk ve en sevdiği eşidir.⁶Dekken'de liderlik ve güzel ahlakı

¹K.A.Nizami, "Evrengzîb", *İslam Ansiklopedisi*, TDV, C. 11, s.537.

²İbrahim Sarı, *Türk Şahsiyetleri*, Antalya 2017, s.890.

³Nizami, a.g.m., s.537.

⁴ClaudeMarkovits, *A History of Modern India 1480-1950*, AnthemPress., London 2004, s.103.

⁵Nizami, a.g.m., s.537

⁶SatishChandra, *Parties and Politics At TheMughal Court 1707-1740*, People's Publishing House, New Delhi 1972, s.50; Hamid, AnnieKriegerKrynicky, *Captiveprincess: Zebunissa, daughter of Emperor Aurangzeb-Karachi*, Oxford University Press, Oxford 2005, s.92.

ile kendini halka sevdiren Âlemgîr 1644 yılının Mayıs ayında kız kardeşi Cihanârâ Begüm Agra'da bir lambanın yanında iken onun ateşi parfümündeki kimyasallarla birleşir ve yanarak ölür. Bu olay siyasi sonuçlara yol açan bir aile krizine neden olur Şah Cihân bu olaydan Âlemgîr'i mesul tutar ve Şah Cihan onu Dekken valiliğinden alır. Âlemgîr bu görevden alındıktan sonra yetkin bir komutan ve yönetici olmaktan vazgeçer, sıradan biri gibi yaşamaya karar verir ve kendini dinine adar. Aslında bu durum onun tarihte sofu olarak adlandırılmasında neden olacak olayların ilkidir. Âlemgîr'in bu inziva dönemi çok sürmez ve önce Gucerat, 2 yıl sonra da Belh valiliğine atanır.⁷ O, 1646-1647 yıllarında Özbekler ve Safavilerle yapılan savaşlara komutan olarak katılarak önemli başarılar elde eder ve bunun mükâfatı olarak da Multan valiliğine atanır. Bu sırada babasının isteği üzerine Kandehar'ı İranlılar'dan almak için 2 sefer düzenler ancak başaramaz. Bu durum aslında daha çok yaklaşan kış ile de alakalıdır. Bu başarısızlığından dolayı da 1652 yılında babası tarafından yeniden Dekken'e atanır ve Kandehar'ı almak üzere ağabeyi Dârâ Şukûh görevlendirilir. Âlemgîr'in Dekken'e atanması onun geri dönüşünün bir sonucu olarak Dekken'e taşınır ve Dekken nispeten fakir bir alan olduğu için finansal olarak zayıflamasına neden olur. Malva ve Gucerat'tan yönetimi sürdürmek için hibe gerektiren alan o kadar azdı ki bu durum baba ile oğul arasında kötü bir duyguya neden olur. Şah Cihan, Âlemgîr'in kendisini düzeltmesi için çaba sarf ederse işlerin iyileştirilebileceği konusunda ısrar eder⁸ ve onun Kuzey Hindistan'da kullanılan gelir sistemini Dekken'e genişletebilmesi için yanına Mürşid Kuli Han'ı atar. Mürşid Kuli Han, tarım arazileri ve üretilen ürünler hakkında bir vergi araştırması düzenler ve geliri artırmak için Mürşid Kuli Han tohum, hayvancılık ve sulama altyapısı için kredi sağlar. Böylece Dekken refah seviyesine döner.⁹ Dekken'in bu durumu ile amacına ulaşan Âlemgîr, birkaç yıl sonra 1656 yılında Golkanda'da yaşayan Kutub Şahlar ile 1657 yılında da Bicapur'a hâkim olan Adil Şahlar'ı ele geçirerek babasının isteği üzerine bu devletlerle anlaşma yapıp onları kendine bağlar.¹⁰

Şah Cihan 6 Eylül 1657 yılında idrar zorluğu hastalığı nedeni ile en sevdiği oğlu Dârâ Şukûh'un gözetimi altında alınır ve Dârâ Şukûh naiplik görevini üstlendi.¹¹ Durumdan haberdar olan diğer kardeşlerinden Bengal Valisi Şuca ve Gucerat valisi Murad Bakş hemen bağımsızlıklarını ilan ederek Agra'ya doğru ilerler. Bu sırada Âlemgîr de askeri alandaki yeteneklerini kullanıp kardeşi Murad Bakş'ı da yanına alarak hemen güçlü bir ordu hazırlar ve askerleri ile birlikte Agra yakınlarında Dara'nın ordusu ile karşı karşıya gelir. Burada, 29 Mayıs 1658 yılındaki Samugarh Savaşı gerçekleşir.¹² Savaşta Âlemgîr galip gelir. Ancak savaş sonunda Âlemgîr anlaşma yaptığı kardeşi Murad'ı Gvaliyor'da

⁷ Nizami, a.g.m., s.537

⁸ Satish Chandra, *Medieval India: From Sultanatto the Mughals*, Har-AnandPubl., New Delhi 2015, s.267-269.

⁹ Markovits, a.g.e., s.103; John F. Richards, "The Mughal Empire", *The New Cambridge History of India*, Cambridge University Press, Cambridge 1996, s.130.

¹⁰ Nizami, a.g.m., s. 537

¹¹ Chandra, a.g.e., s. 268.

¹² Chandra, *Medieval India*..., s.270-271.

hapse attırır¹³ ve 31 Temmuz 1658 yılında Delhi'de tahtı ele geçirerek 1661 yılında Murad'ı idam ettirir.¹⁴ Bu sırada Şah Cihan iyileşir ancak Âlemğîr onun devleti idare edecek durumda olmadığını ve akli dengesinin çok yerinde olmadığını öne sürerek Agra kalesinden dışarı çıkartmaz.¹⁵ 23 Mart 1659 yılında tekrar Ecmir Bölgesinde Dara ile karşı karşıya gelen Âlemğîr onu da yenmeyi başarır ve Dara'yı da savaş esnasında kaçarken yakalayıp Delhi'de idam ettirir.¹⁶ Hayatta kalan diğer kardeşi Şûcâ da Arakan'da ölür.¹⁷ Böylece Âlemğîr Babürlü tahtına oturur. Agra kalesine hapsedilen 8 yıl hasta bir şekilde yaşamını sürdüren Şah Cihan 1666 yılının Ocak ayında yeniden hastalanır ve 74 yılında hayata gözlerini kapatır.¹⁸

Âlemğîr'in Hindular Üzerindeki Politikaları

Âlemğîr, Hint Tarihinin en çok tartışılan yöneticilerinden biridir. Hindistan tarihinde Ekber ne kadar büyük bir kahraman olarak görülüyorsa Âlemğîr de bir o kadar kötü ithamlarla anılır. Ancak bu durum söz konusu dönemi çalışan tarihçileri de ikiye ayırmış durumdadır. Onlardan kimisi Âlemğîr'i fanatik bir İslam savunucusu olarak görürken kimisi de onun liberal bir yönetici olduğunu savunur. Biz de bu çalışmamızda Âlemğîr'in kendi dininden olmayanlar, Hindular üzerinde uyguladığı politikaları açıklamaya çalışacağız.

Âlemğîr Sünni bir Müslüman hükümdardı. O, kendinden önceki ataları gibi laik-dini bakış açılarını geride bırakıp İslâm'ı hükümdarlığında baskın hale getirmeye çalıştı. Ancak bu çabası onu pek çok güç ile mücadele etmek zorunda bıraktı.¹⁹ Tüm zorluklara rağmen 1658'den 1707'ye kadar hüküm süren Âlemğîr, dönemi boyunca Babürlü devletini en geniş sınırlara ulaştırmayı başardı. Onun döneminde Babürlüler kuzeyde Keşmir'den güneydeki Cinci'ye ve doğuda Çittagong'dan batıdaki Hindukuş menziline kadar olan coğrafyaya hâkim olmuştu. Âlemğîr 1658'de tahta çıkınca, devlet zaten sömürge dönemine dâhil olmuş, Sihler ve Marathalar tarih sahnesinde yükselmeye başlamıştı. Hindistan'da birçok önemli kültürel, dinsel canlanma hareketinin yer aldığı bu dönemde babası Şah Cihan tarafından Tacmahal'in inşası için tahsis edilen muazzam servet akışı nedeniyle de hazine oldukça boşalmıştı. Dolayısıyla zeki ve donanımlı bir hükümdar olan Âlemğîr tüm bu meseleleri çözmek için kendi mantığına uygun bir şekilde yeni politikalarını harekete geçirmeye başladı. Onun temel amacı Dar-ul-harb'ı (kâfir ve kâfirler ülkesini), Dar-ul-İslâm'a (İslâm ülkesine) çevirmektir.²⁰ Dolayısıyla da kendi dininin farklı mezhebi olan Şii Müslümanları da başta olmak üzere bir takım uygulamaları

¹³FergusNicoll, *ShahJahan*, Penguin Group, New Delhi 2009, s.246.

¹⁴Nizami, a.g.m., s.537

¹⁵Sailendra Sen, *A Textbook of Medieval Indian History*. Primus Books, New Delhi 2013 s.183.

¹⁶Nizami, a.g.m., s.537.

¹⁷Nizami, a.g.m., s.537

¹⁸Nicoll, a.g.e., s.247.

¹⁹AnnK.S.Lambton, "Pesia:TheBreakdown of Society", *Cambridge History of Islam*, Cambridge UniversityPress, Cambridge 197, s.52.

²⁰Jadunath Sarkar, *A Short History of Aurangzeb*, Delhi 1979, s.124.

hayata geçirdi. Ancak bu uygulamaları gerçekleştirirken halkı Sünni Müslümanlığa teşvik edip Hindu dini ve uygulamalarının yayılmasını engellemek için de bir takım tedbirler aldı. Onun bu hareketi Mucadad-i Alfi-i-thani²¹ (ikinci Milenyumu Yenileyen) olarak adlandırılan bir grup tarafından başlatılan siyasi hareketin savunusu olarak adlandırılmasına neden olmuştur.²²

Birçok araştırmacı Âlemgîr'in Hindu dinine karşı oluşunu ilk olarak onun Hindu tapınaklarını yıktırmasını kanıt gösterir. Ancak Hindu tapınaklarının yıkılması sadece Âlemgîr döneminde kayda geçen bir uygulama olmayıp günümüze kadar yapılan araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda 1192-1729 yılları arasında seksen tapınağın yıktırıldığı bilinmektedir.²³

Babürlüler çağında Hindu tapınaklarının yıktırılması Hinduları bastırmak için ideolojik bir silah olmaktan ziyade devletlerin siyasi ihtiyaçları ile ilişkilendirilmelidir. Ekber'in döneminden itibaren Babürlüler tapınakları devlet mülkünün bir parçası olarak gördüler ve onları yenilemek ve hatta onları korumak için adımlar attılar, bu durum Âlemgîr ile de devam etti. Âlemgîr ilk olarak Gucerat'ta bulunduğu süre zarfında yaklaşık 1665 yılında Hinduların meşhur tapınağı Somnath Tapığını yeniden inşa ettirmek üzere yıktırdı.²⁴ Yine 1669 yılında tehditlerin devam ettiğini düşünen Âlemgîr, hem Hindu hem de Müslümanların Brahmanlardan (din adamlarından) bir şeyler öğrenmek için çok uzaklardan geldikleri, Cihangir döneminde yapılmış Benares'teki Vishvanath, Mathura'daki Keshva Rai tapınaklarını da yıktırmıştır.²⁵ Ayrıca Orissa'da da birçok tapınağı yıktırdığı da bilinmektedir.²⁶ Ancak o bu bölgelerdeki tapınakların hepsini toplu bir şekilde yıktırmamıştır. Söz konusu dönemde yıkılan tapınaklar buldukları bölgelerdeki geçici otorite arasındaki yakın bağlantılar nedeniyle böyle bir kaderi yaşamış olması kuvvetle muhtemeldir. Çünkü Âlemgîr'in çağında güçlü varlıkları ile Sihler, Marathalar ve Dekkenliler büyük bir tehdit oluşturmuş dolayısıyla da Âlemgîr onların dinlerini değiştirmeleri konusunda Babürlülere bir takım baskı yapmasından korktuğu ve onlara bir nevi ceza vermek için bu tapınakları yıktırmış ancak daha sonra yeniden yaptıramamıştır. Söz konusu duruma bir kaç örnek verecek olursak: Purandhar antlaşmasını takiben Amer'den Racputkralı Cai Singh, Âlemgîr ve Shivaci arasında bir ittifak sağlamak için büyük çaba harcadı.²⁷ Shivaci 1666 yılında sarayı ziyaret eder ve Âlemgîr Shivaci'yi hapsedilir ancak daha sonra Shivaci hapisaneden kaçır. Bunun üzerine Âlemgîr, Shivaci'nin kaçışı ile Cai Singh'den şüphelendi. Daha sonra, Jai Singh tarafından inşa edilen Vishvanath tapınağı, Âlemgîr tarafından, Cai Singh'in Shivaci'nin

²¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Jerry H. Bentley-Reneta Bridental-Ananda D. Yang, *Inretactions: Transregional Perspectives on World History*, University of Hawai'i Press, Honolulu 2005, s.37.

²² Salma AhmedFarooqui, *Islamand The Mughal Satate*, Sundeep Prakarshan Press., New Delhi 2005, s.58.

²³ Aniket Tathagata Chettry, "Unravelling The Myth: Exploring Stateand Religion Under Aurengzeb", *Global Journal of Archaeology&Anthropology*, Vol.6, Issue 3, August 2018, s.52.

²⁴ Chandra, a.g.e., s.278.

²⁵ Chandra, a.g.e., s.278.

²⁶ Chandra, a.g.e., s.279.

²⁷ Chandra, History..., s.357-359.

kaçışındaki suç ortaklığı iddiası nedeniyle bir ceza olarak yok edildi.²⁸ Yine 1670 yılında Mathura Catları arasında bir isyan baş gösterdi²⁹ ve Âlemğîr onların liderlerini yakalayıp Keshav Nath Tapınağı'nın imha edilmesini emretti.³⁰ Benzer şekilde, Âlemğîr Marvar ve Mevar'da patlak veren şiddetli Racput isyanını bastırırken de çeşitli tapınaklar yıktırdı.³¹ Dolayısıyla bu olaylardan anlaşılın Babürlü hükümdarlarının, özellikle isyancı gruplarla veya bireylerle açıkça ilişkili olan tapınakları hedef alan 'seçici' tapınak kutsallaştırma ilkelerine başvurduğudur. Bu nedenle, seçici tapınak kutsallığı, Âlemğîr dâhil Babürlü hükümdarlarının Babür siyasi düzenine tehdit oluşturanların meşruiyetini kınamak için kabul ettikleri güçlü bir siyasi eylem gibi görünmektedir.³²

Âlemğîr'in Dekken'deki tutumunu incelediğimizde ise tapınak kutsallaştırma eylemlerinin politik doğası daha da açıktır. 1687 yılında Bicapur ve Golconda'yı ilhak eden Âlemğîr'in arzusu, devletinin güney sınırlarını daha da genişletmek ve Cinci'ye kadar uzanan geniş toprakları kontrol altına almak ve burada bulunan Hindu racalarının asla tapınak kutsallaştırma eylemlerine başvurmalarını engellemiştir. Dolayısıyla Âlemğîr'in tapınakları yıktırmasının politik bir eylem olduğu oldukça açıktır.³³ Ayrıca Âlemğîr söz konusu dönemde sadece tapınakları yıktırmamış camileri de yıktırmıştır. Bunun amacı izinsiz yapılmış olan tapınak ve camilerin ortadan kaldırılmasıdır. Tüm bunların yanı sıra Âlemğîr bir taraftan yukarıda saydığımız bazı Hindu tapınaklarını yıktırsa da bir taraftan da diğer Hindu tapınaklarına bağışlar ve devlet hazinesinden yardımlar yapmıştır.³⁴ Dolayısıyla Âlemğîr'in Hinduların ibadethanelerini tamamen ortadan kaldırma gibi bir niyeti yoktur. Hatta öyle ki bütün dinlerin ibadethanelerinin korunması ile ilgili fermanı vardır.³⁵

Âlemğîr'in Hindular üzerindeki bir başka siyaseti de vergilerdir. Söz konusu dönemde Hindulara uygulanan özel vergilerle ilgili olarak, Âlemğîr'in genişleme politikasını yürütmek için paraya ihtiyacı olduğu açıktı ve bu nedenle, farklı türden vergiler uyguladığını görmek olağandır. Hindistan'ın yerli halklarından meydana gelen Hindular da oldukça zengin olduğu için çeşitli vergilerin yükünü taşımak zorunda kaldılar. Âlemğîr'in Hindular daha doğrusu gayri müslimlere karşı sert bir tavır almasına gösterilen ilk örnek kelle vergisi olan "cizye" olarak gösterilir. Ekber döneminde kaldırılan bu uygulama Âlemğîr'in Babürlü tahtına geçmesinin ardından 2 Nisan 1679'da yeniden

²⁸AudreyTruschke, *Aurangzeb The Man and The Myth*, PenguinBooks, New Delhi 2017, p. 60-64; Chandra, *History...*, s.359.

²⁹Jadunath Sarkar, *History of Aurangzeb*, Vol 3, Orient Longmani New Delhi 1972, s.183-195.

³⁰Manjul K. Agarwal, *From BharatatoIndia: Vol 2 The Rape of Chrysee*, IUniverse Press, Bloomington 2012, s.167.

³¹Melia Belli Bose, *RoyalUmbrellas of Stone: Memory, PoticsandPublic Identity in RacputFunerary Art*, Brill, Leiden 2016, s.175-176

³²Chetry, a.g.m., s.52

³³Chetry, a.g.m., s.52.

³⁴JhanChandra, "Âlemğîr's Grant to a Brahmin", *JPHS*, VII, 1959, s.99-100.

³⁵S.M. Jaffer, *The Mughal Empire from Baburto Aurangzeb*, Delhi 1973, s.295 298.

başlatılmıştır.³⁶ Bu uygulamanın temelinde Âlemgîr'in 1658'de Ulemanın desteği ile İslâm'ın yeniden yapılandırılması için çabalayan bir hareketi temsil eden Mujadad-i Alfi-thani grubunun yardımı ile tahta çıktığı ve bu görüş doğrultusunda da İslâm'ın üstünlüğünü savunmak ve insanları İslâm'a bağımlı kılmak için bu vergi sistemini yeniden yürürlüğe soktuğu öne sürülür. Ancak Âlemgîr'in gayrimüslimlere getirdiği bu verginin gelirlerinin devletin hazinesine değil de onun için yardıma ihtiyacı olan Müslümanlara dağıtılması için "khazanah-i-cizyah" adı verilen ayrı bir hazineye konulduğu bilinmektedir.³⁷ Ayrıca alınan bu verginin miktarı çok küçük bir miktarda olduğu bilindiğinden Hinduları Müslüman olmaya zorlamaktan ziyade fakirlere yardım etme çabasıdır.³⁸

Tüm bunların yanı sıra Âlemgîr'in Cizye'yi uygulamak için 22 yıl beklediği ilim adamları arasında tartışma konusudur. Ancak kanaatimizce cizye vergisi devletin hazinesinin zayıf olmasından ziyade dönemin siyasi bir gerekliliği olarak görülmüştür. Çünkü 1679 yılında Âlemgîr'in sayısız sorunla karşı karşıya kaldığı bir zamandı. Söz konusu dönemde Sihler, Pencap çevresindeki bölgelerde isyan ederken Dekken'deki Shivaci yönetimindeki Marathalar ile Babürlü kuvvetlerini sürekli taciz etti.³⁹ Daha da kötüsü, Âlemgîr'in Bicapur veya Golconda devletini Marathalara karşı destekleme politikası da bu devletlerin Shivaci ile müttefik olan müttefik olmaya istekli olmasına izin vermedi. Böyle bir durumda da Âlemgîr Müslüman desteğini harekete geçirmek için cizyeyi yeniden uygulamanın daha uygun olduğunu düşündü. Bu durumun tabikî ulemayı da memnun edeceğinin farkındaydı. Bunun üzerine Âlemgîr bu hazineye bakmaktan sorumlu olan yetkililerin hepsini ulema sınıfından aldı. Şeriatın kararlarına göre hüküm süren bir kamu görevlisi arayan Âlemgîr için, cizye dayatılması ona ulema karşısında ideal bir fırsat sağladı. Dahası, cizye toplanması ve gelirlerin İslâmi eğitim derslerinin elinde tutulması da Âlemgîr'in ulemaya büyük saygı duyduğunu kanıtlamış oldu. Âlemgîr Hindu toplum üzerinde bu uygulamayı zorunlu kılmış ancak bir taraftan da Hindular üzerinde büyük baskı oluşturan ve şeriat tarafından izin verilmeyen birçok vergiyi kaldırdı.⁴⁰

Âlemgîr döneminde. Hinduların yükümlü olduğu gümrük vergisi %5, Müslümanların ise % 2,5 idi.⁴¹ Ayrıca Pushkarhibesi, Âlemgîr'in 15. Yılında 1673'te Hindular tarafından yapılan hibelerin yeniden başlaması sırasına göre Arap şehri Al Khalisa'ya devam ettirilen madad-

³⁶DhruvChandAggarwal, "The Afterlives of Aurangzeb: Jizya, Social Dominationand The Meaning of Constitutional Secularism", *RutgersJournal of Law&Religion*, Vol. 18, Part II, p.114,<https://lawandreligion.com/publications>.

³⁷Chandra, *MedievalIndia..*, s.281.

³⁸Farooqi, a.g.e., s.63.

³⁹Stephen Meredyth Erwardes-Herberd Leonard Offley Garrett, *Mughal Rule in India*, Athlantic Publisher, New Delhi 1995, s.144.

⁴⁰Ahmed, a.g.e., s.277.

⁴¹Khafi Khan, *Muntakhab-ul-Lubab*, Vol II, Sang-e Meel Publishing, Lahore 2006, s.229-239.

i maash hibesinin iyi bir örneğidir. Fakat bu sadık Hindular için verilen hizmetler yerine verilen hibeler için geçerli değildi.⁴²

Vergi konusundaki bir başka uygulama da Hac vergileridir. Pushkar'da düzenlenen yıllık fuar ve hacılara uygulanan vergilerdi. Mesela gölde yıkanan her hacı, bir ya da iki tanka (bakır para) ya da bazen daha fazlasını vermek zorunda kaldığı ve Âlemğîr'in 22. hükümdarlık yılında, İslami ve kâfir bir uygulama olarak adlandırıldığı için göle hacıların yıkanmasını durdurmak için emirler verdiği bilinmektedir.⁴³

Âlemğîr döneminde Müslüman halk zekât vermek zorunda idi. Özellikle Âlemğîr'in çağında zekât sadece Müslümanlar arasında uygulanan dini bir uygulama olmasının yanı sıra bir vergi sistemi şeklinde de halktan alınmıştır. Ancak bu sistem sadece Âlemğîr dönemine ait değil diğer Babürlü hükümdarları döneminde de uygulanmıştır.⁴⁴ Söz konusu dönemde zekât *ushur*⁴⁵, *mahsul*, *chihl yak* (%2), *chihl do* (%5)⁴⁶ olarak bilinmektedir ve bu vergi oranları%5 'in üzerinde olması halinde *deharaç* uygulamasının var olduğu bilinmektedir.⁴⁷

Babürlü zamanında varisi olmayan mülkün hazineye kalması, ölen yönetici ve hizmetçilerin mülklerine ve servetlerine el koymanın ve doğal mirasçılarını mirastan çıkarmak devletin görevi idi ve din-kökene bakılmaksızın yapılan bu uygulama Âlemğîr döneminde de yaygındı.⁴⁸ Tüm bunların yanı sıra Âlemğîr, neredeyse tamamen devlet desteğine bağlı olan Müslümanları ticarete teşvik etmek için, Müslüman tüccarları mal ithalatı vergisini ödemekten muaf tuttu, ancak kısa süre sonra Müslüman tüccarların bu durumu kötüye kullandıklarını, hatta Hindu tüccarlarının mallarına yaptıkları sahtekârlığı kandırmak için Müslüman tüccarlara uygulanan vergileri yeniden düzenledi. Ancak bu vergi de diğerlerine göre yarısı kadarı oluşturmakta idi.⁴⁹

Âlemğîr döneminde Hindular üzerinde uygulanan bir başka politika özellikle Ekber döneminde sarayda önemli rütbelerde görev yapan Hinduların bu görevlerinden alınması mevzuudur. Araştırmacılar arasında aslında bu konu halen tartışılmaktadır. Mesela R.S Sharma yaptığı araştırmalar sonucunda Âlemğîr döneminde 1000 kişiden oluşan 160 mansabdarların⁵⁰ sayısının toplamda Şah cihan dönemi ile aynı olsa da Hindu mansabdarların sayısının Âlemğîr döneminde yarısı kadar olduğunu öne sürerken⁵¹ Athar

⁴²B.N.Goswami- J.S.Grewal, *The Mughal sand the Jogis of Jakhber*, Simla 1961, s.33, 126,130.

⁴³Farooqi, *a.g.e.*, s.66.

⁴⁴Farooqi, *a.g.e.*, s.64.

⁴⁵Khan, *a.g.e.*, s.80.

⁴⁶*Mirat-i-Ahmadi*, trans. M. F. Lokhandwala, vols.I,Baroda, 1965, s.258-259.

⁴⁷*Mirat-i-Ahmadi*, s.179.

⁴⁸Farooqi, *a.g.e.*, s.64

⁴⁹Chandra, *History of...*, s.335.

⁵⁰Hindistan'a Ekber döneminde 1573-1574 yıllarında Babürlü devletine tabi askeri birlik sistemidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. K.K.Trivedi,"The Share of Mansabdars in State Revenue Resources: A Study of The Maintanance of Animals", *The Indian Economic and Social History Review*, Vol.24, Issue 4, New Delhi 1987, s.411-421.

⁵¹Sri Ram Sharma, *The Religious Policy of The Mughal Emperors*, Bombay 1962, s.160-167.

Ali ise Sharma'nın aksine onun Zavabit-i Alimgiri'yi yanlış tercüme ettiğini aslında Âlemgîr'in ilk döneminde sarayda Hindu soyluların biraz da olsa azalması gözlense de onun ikinci döneminde ilk dönemine kıyasla Hinduların arttığı söyler.⁵² Ancak Maharaca Caswant Singh ise Hindu görevlilerin sayısının düşman akınlarına göre değiştiğini ve özellikle de yüksek derecelerde dahi pek çok Hindu'nun olduğunu vurgular.⁵³

Âlemgîr'in sosyal yaşam konusunda da Hindu toplumu üzerinde önemli uygulamaları olmuştur. Sosyal yaşamda müzik ve eğlenceye düşkün olan Hindu toplumu Babürlü devletini de etkilemesi kaçınılmaz olmuştur. Özellikle Babürlü saraylarında özel gün ve gecelerde gösteriler yapan müzisyenler ve dansçılar görev almakta idi ancak Âlemgîr kendinden önceki atalarından farklı olarak özellikle saltanat döneminde Hindu müzisyenlerin görevlerine son vererek müziği yasaklamıştır. Bu durum İtalyan seyyah Manucci'nin eserine şu şekilde yansımıştır:

"...Âlemgîr çok sayıdaki müzisyene karşı adımlar attı. Hindistan'da hem Babürlüler hem de Hindular şarkı ve enstrümantal müzik dinlemeye çok düşkündür. Bu nedenle aynı yetkiyle müziğin durdurulmasını emretti. Eğer herhangi bir evde veya başka bir yerde şarkı sesi ya da müzik aletinin sesi duyulursa görevli gidebildiği kadar hızlı bir şekilde derhal oraya gitmeli ve müzik aletlerini kırarak onları tutuklamalıdır. Bu müzik aletlerinin büyük bir tahribatına neden oldu. Kendilerini bu zorluk içerisinde bulan ve geçim için başka bir yolu olmayan, büyük kazançlarının sona ermesi muhtemel olan müzisyenler bir öğüt aldılar ve birlikte kralı aşağıdaki şekilde yatıştırmaya çalıştı: Yaklaşık bin kişi Âlemgîr'incamiye gittiği Cuma günü toplandı.

Ülkenin geleneği olarak yirmiden fazla süslü tabutla ortaya çıktılar, büyük bir keder ve birçok duygu işareti ile yüksek sesle ağlıyorlardı, sanki tabut(buradaki tabut müziğin tabutu olarak kastedilmiş) tanınmış bir kişininmiş gibi eşlik ediyorlardı. Âlemgîruzaktan bu çokluğu gördü ve büyük ağlama ve ağıtlarını duydu, merak ederek, bu aşırı kederin nedenini öğrenmek için birilerini gönderdi. Müzisyenler gürültü ve gözyaşlarını iki katına çıkardılar, kralın onlara şefkat göstermesini istediler. Acı çekerek, kralın emirlerinin müziği öldürdüğünü hıçkırarak cevapladılar, bu yüzden müziği mezara taşıyorlardı. Söylenenler krala rapor edildi, kral dikkate değer ve oldukça sessiz bir şekilde, müziğin ruhu için dua etmeli ve iyice gömüldüğünü görmelidirler. Buna rağmen soylular gizlice şarkıları dinlemeyi bırakmadılar. Bu katılık merkezi şehirlerde uygulandı..."⁵⁴

Âlemgîr, Hindu kadınlar ile ilgili de yeni düzenlemeler getirmişti. Bunların başında kadının ölen kocasının cesedinin yakıldığı ateşe kendini attığı sati geleneği gelmektedir. Her ne kadar bu geleneğe ait önlemler kaynaklarda açıklanmamış olsa da, J.N. Sarkar gibi tarihçiler söz konusu dönemdeki seyyahların notlarından yola çıkarak bu geleneğe karşı önlemler aldığından bahsetmektedir.⁵⁵ Âlemgîr söz konusu dönemde bu geleneği tamamen engelleyememiş ancak önemli ölçüde azaltmayı başarmıştır. Öyle ki bu gelenek

⁵²JagadishNarayan Sarkar, *MughalPolitiy*, Delhi 1984, s.415-416.

⁵³S.M. Jaffar, *Some Cultural Aspects of Muslim Rule in India*, Delhi 1979, s.69-70.

⁵⁴NiccolaoManucci, *Storia Do Mogoror MogulIndia 1653-1708*, Vol II, Editionds Indian, Calcutta 1966, s.5-6.

⁵⁵SirJadunath Sarkar, *History of Aurengzeb*, Vol. 3, New Delhi 1972, s.104.

yasaklanmış olmasına rağmen hala Hindistan kırsal kesimlerindeki köylerde halen uygulanmaya devam etmektedir.

Âlemğîr'in Hindu kadınlarla ilgili bir başka uygulaması da Şah Cihan ve Ekber döneminde sarayda yer alan dansçı kızlar, fahişeler ve müzisyenlerdir. Âlemğîr saltanatının başlarında bir süre onlara bir yaptırımda bulunmamış ama daha sonra onların dansı bırakıp evlenmelerini ya da eğlence âlemini terk etmelerini emretmiş⁵⁶ ve böylece de zinanın önüne geçmek istemiştir.⁵⁷ Ayrıca Âlemğîr 1688 yılında da Hindu inancına göre yapılan çocuk yaşta evlilikleri yasaklamıştır.⁵⁸

Âlemğîr islâm'a Hindulara özgü bir gelenek olan *charokadarshan*⁵⁹ uygulamasını ve doğum günlerinde atın ve gümüşlerle bezenmek gibi hükümdarın kendisini yüceltecek olan gelenekleri yasakladı.⁶⁰

Tüm bu uygulamanın yanı sıra Âlemğîr güneş takvimi yerine hicri takvimi getirerek bazı geleneksel kutlama ve festivallere kısıtlamalar getirdi. Âlemğîr'in bu kapsamdaki ilk uygulaması Nevruz bayramına yaptığı kısıtlamadır. Ancak Âlemğîr'in özellikle Hinduların geleneksel kutlamalarına karşı yapmış olduğu kısıtlamalar Hinduların kutsal Holi⁶¹ ve Divali⁶² Festivalleridir.

⁵⁶Manucci, a.g.e., s.6.

⁵⁷ Aziz Ahmed, *Hindistan'da İslam Kültürü Çalışmaları*, İnsan Yayınları, İstanbul 1995, s.275.

⁵⁸ S.R. Sharma, *The Religious Policy of The Mughal Emperors*, Asia Publishing House, Bombay 1940, s.131.

⁵⁹ Ortaçağda Hindistan racalarının saraylarında doğuya bakan kısımda bulunan süslü pencere ya da balkona (charokha) çıkararak halkını selamladığı ve onlarla yüz yüze geldiği bir uygulamadır. Bu uygulama Babürlülerde Hümayun ile başlatılmış olup Ekber ile birlikte Hindu dinin de bir parçası kabul edilip sistemli bir gelenek haline gelmiştir. Cihangir ve Şah Cihan ile de sürdürülmeye devam eden bu gelenek Âlemğîr tarafından yasaklanmıştır.

⁶⁰Chandra, *History...*,s.334; Ahmed, a.g.e., s.276.

⁶¹Holi, şubat ayının sonu ile mart ayının başlangıcı olan hafta kutlanılan bir Hindu festivalidir. Hint Mitolojisine göre şeytanların en büyük kralı Hiranyakashyapa Tanrı Brahma tarafından ona verilen bir tılsım sayesinde hiçbir varlık tarafından öldürülemez hale gelir ve herkese korku salar. Ancak bu şeytan kralın oğlu Prahlad kendini Tanrı Vishnu'ya adanmıştır. Büyük şeytan kralın defalarca uyarı ve tehditlerine rağmen, Prahlad Hiranyakashyapa'nın emirlerine uymaz ve Hiranyakashyapa var olan düzeni ihlal ettiği için birkaç kez kendi oğlunu öldürmeye çalışır, ancak başarılı olamaz. Daha sonra kralın emriyle Holika (kralın kız kardeşi) kucağına Prahlad'ı aldı ve yanan bir ateşe oturur. Kral Holika'nın bir kutsal olduğunu ve ateşten korunması gerektiğini biliyordu. Nihayetinde Tanrı Vishnu'nun koruyuculuğunda Prahlad hayatta kalır, ancak Holika yanarak ölür. Şeytan kralın kötü faaliyetleri Holika'nın ölümüne yol açarken, genç çocuk zarar görmekten korunur. Holi festivali Holika'nın ölümüyle başlar. Halen Holi arifesinde şenlik ateşinin yakılır ve insanlar dua ederek iyiliğin kötülüğe karşı zaferini kutlarlar. Festivallerin gelişiminin farklı aşamaları ise Tanrı Krishna'nın popüler kültürünün yoğun olduğu ve onun doğum yeri Mathura karşımıza çıkar. Hint kültüründe Tanrı Krishna'nın 'Gopis' ve 'Radha' şakalarını yaptığı ve ayrıca Lord Krishna'nın koyu bir cilde sahip olduğu olduğu bilinir. Bunun üzerine kötü Krishna, annesi Yashoda tarafından cilt renginin değişmesi için Radha'nın yüzüne istenilen rengini bulaşmasını önerir. Buna göre Krishna rengi kendine sürdü ve böylece renk festivali gerçekleşti. Bu nedenle daha sonraki dönemlerde Holi hem iyinin kötüyü galip gelmesi hem de renk bayramı olarak popüler bir festival haline geldi. Şu anda birçok topluluk bu festivali kendi gelenek ve göreneklerine göre kutluyor. Bkz.Ranjan Kumar Biswas, "A study on celebration of festivals in India for the inculcation of moral education", *International Journal of Advanced Educational Research*, Volume 3; Issue 2; March 2018; P. 311-312.

⁶²Divali Festivalinin hikâyesi meşhur Hint destanı Ramayana'da, Ayodhya şehrinin kralı Rama'nın, karısı Sita'nın ve kardeşi Lakshman'ın on dört yıl boyunca sürgün edildiği ve bu döneminde birçok olayla karşılaşmasına

Sonuç

Milad öncesi devirlere dayanan Hindistan'daki Türk hâkimiyeti, 1526 yılında Babür tarafından kurulan ve kurucusunun ismini alan Babürlü devleti ile yaklaşık 3,2 milyon kilometre karelik bir alana hâkim olarak Hindistan'daki Türklerin altın çağı olmuştur. Bu süreç içerisinde Babürlüler Hint coğrafyasının yerli kültür ve inançlarından etkilenmiş olsa da çoğu kez kendi kültür ve inançları konusunda Hint toplumunu etkilemiştir. Hindistan tarihçileri özellikle din ve inanç konusunda Ekber ve Âlemgîr Şah dönemlerinin büyük önem arz ettiğini vurgulamışlardır. Senkretik bir din kurmayı hedefleyen Ekber, farklı dinlere mensup olan insanları Din-i ilahi çatısı altında birleştirmeyi hedeflemiş dolayısıyla gayri Müslim tebaa üzerinde etkin olmayı başarmıştır. Âlemgîr'in ise Ekber'in aksine kendinin mensubu bulunduğu Sünni Müslümanlığı öne çıkarttığı araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur. Ancak çalışmamızda vurguladığımız üzere Âlemgîr'in din konusunda Hindulara uyguladığı bir takım faaliyetler kayıtlıdır. Ne var ki özellikle bu kayıtlar incelenirken bazı noktalar gözden kaçmamalıdır. Öncelikle Âlemgîr'in ataları tarafından uygulanan Babür yönetim geleneklerinden haberdar olması ve onlardan sapmaya hevesli olmaması ortadadır. Bununla birlikte, Âlemgîr'in dini uygulamaları genellikle siyasi nedenlerden ötürü belirlenmiş olup siyasetine dini bir yön vermiştir. Onun İslâmi ilkeleri yerine getirme taahhüdü öncelikle güvencesiz siyasi pozisyonunu meşrulaştırmanın bir yolu idi. Bunun için de zaten ilk işi babasını hapsedip kardeşlerini öldürttü.

Âlemgîr'in Hindu tapınaklarını yıktırması onun tamamen Hindu inancını yok etmek istediğini kanıtlamaz çünkü o, bütün Hindu tapınaklarını değil bir kaçını yıktırmıştır. Ayrıca onun tapınakları yıktırma amacı o dönemdeki Hindu hısımlarına ceza vermek ve eski tapınakları yeniden yaptırmaktır ancak daha sonrasında onları yeniden yaptıрма fırsatı bulamamıştır. Âlemgîr'in vergi uygulaması karşılaştığı siyasi zorlukların üstesinden gelmek için öncelikle bir destek elde etme amacıyla atılan bir adımdı ve zaten onun bu uygulaması devletin işleyişinde radikal bir değişiklik getirmede. Tüm bunların yanı sıra gayrimüslimleri yönetiminde asimile etme veya gayrimüslim dini kurumlara ve

dayanır. Bu olaylardan biri, kral Rama ve eşi Sitaci ile şeytan kralı LankaRavan arasında bir savaşın gerçekleşmesine dayanır. Savaşın sonunda kral Rama şeytan kral Ravan'ı defalarca yener. Kral Rama, Sitaci ve Lakshman on dört yıl sonra Ayodhya'ya dönerler. Onlar şehrin girişinde girişine Ayodhya halkı tarafından kandil ışıkları ile karşılanırlar. Divali kutlaması kral Rama, Sitaci ve Lakshman'ın dikkat çekici geri dönüş olayının ışığıyla başlamış olur. Ayrıca Sih dinindeki Divali kutlamaları ise farklı olaylar dayanır. Altıncı gurunun ShriHargobindci'nin İmparator Cihangir'i mağlup ettiği ve Gvaliyor Kalesi'nde hapsedilen 52 Hindu kralını ortadan kaldırdığı iyi bilinmektedir. Bunun üzerine çıkan savaşın sonunda zafer kazanır ve bu zaferle birlikte söz konusu Hindu krallar serbest bırakılır. Daha sonrasında ise Sihler Deepavali, BandiChhorhDivas ya da 'tutukluların serbest bırakıldığı gün' olarak Divali festivalini kutlamaya başlarlar. Cainler arasında Divali kutlaması 'Kral Mahavir'den Nirvana Kalyanaka'ya dayanır. Burada da Mahavir'in Nirvana Kalyanaka'yı dini canlandırırken Mahavir'in fiziksel ölümü ve nirvanası için kullanılır. Dolayısıyla da CainlerDivali'yi vücudu terk ederek gök yüzünü ve yer yüzünü aydınlattığını düşünürler bu buyüzdenDivali'de her yeri ışıklarla süslerler. Bkz.Ranjan Kumar Biswas, "A study on celebration of festivals in Indiafortheinculcation of moral education", *International Journal of Advanced EducationalResearch*, Volume 3; Issue 2; March 2018; s. 312.

bireylere mali destek sağlama politikalarından da vazgeçmedi. Sosyal alanlarda uygulamış olduğu bir takım kısıtlamalar da satı geleneği, çocuk yaşta evlilikler ve fahişelerin saraydan uzaklaştırılmaları gibi uygulamaların hepsi saray ve dışardaki halkın yaşam şartlarını daha da düzeltme ve onların güvende olması çabaları idi.

Sonuç olarak Âlemğir Hindu toplumu üzerine bir takım dini politikalar uygulamış ancak bunu sadece Hindulara değil, o dönemdeki diğer gayri müslim gruplar hatta kimi zaman Şii Müslümanlarına da aynısını uygulamıştır. Dolayısıyla özellikle koyu Hindu araştırmacılar tarafından iddia edildiği gibi Âlemğir'in Hindu halkını tamamen yok etmeye çalışıp Hinduizm'i ortadan kaldırma gibi bir amacı yoktur. Uygulamış olduğu Hindu politikaları içinde bulunduğu durumun getirdiği bir zarûret olduğu aşikârdır.

Kaynakça

- AGARWAL, M.K. (2012), *From BharatatoIndia: Vol 2 The Rape of Chrysee*, Bloomington: IUUniversePress.
- AGGARWAL, D.C. (2017), "TheAfterlives of Aurangzeb: Jizya, SocialDominationandTheMeaning of ConstitutionalSecularism", *RutgersJournal of Law&Religion*, Vol. 18, Part II, p. 109-155.
- AHMED, A.(1995), *Hindistan'da İslam Kültürü Çalışmaları*, İstanbul: İnsan Yayınları,
- BENTLEY, J.H.-Bridental,R- Yang A.D. (2005), *Inretactions: TransregionalPerspectives on World History*, Honolulu: University of Hawai'sPress.
- BİSWAS, R.K. (2018), "A study on celebration of festivals in Indiafortheinculcation of moral education", *International Journal of Advanced Educational Research*, Volume 3; Issue 2; March, p. 309-314
- BOSE, M.B. (2016),*RoyalUmbrellas of Stone: Memory, Potics and Public Identity in Racput Funerary Art*, Leiden: Brill.
- CHANDRA, J. (1959), "Âlemğir's Grant to a Brahmin", *JPHS*, VII, s. 99-100.
- CHANDRA, S. (1972), *Parties and Politics At TheMughal Court 1707-1740*, New Delhi:People'sPublishing House.
- CHANDRA, S. (2015),*Medieval India: From Sultanat to the Mughals*, Delhi: Har-Anand Publ.
- CHANDRA, S. (2016), *History of Medieval India*, Delhi: Orient Black Swan.
- CHESTRY, A.T. (2018), "Unravelling The Myth: Exploring State and Religion Under Aurengzeb",*Global Journal of Archaeology&Anthropology*, Vol.6, Issue 3, August, p.52
- ERWARDES, S.M.- GARRETT, H.L.O. (1995), *Mughal Rule in India*, New Delhi: Athlantic Publisher.
- FAROOQUI, S.A.(2005), *Islamand The Mughal Satate*, New Delhi: Sundeep Prakarshan Press.
- FAZL. A. (1993), *Heroes of Islam*. Lahore: Ripon Printing Press.

- GOSWAMI, B.N.- GREWAL, J.S. (1961), *The Mughals and the Jogs of Jakhber*, Simla: Viewvia Publishers
- JAFFAR, S.M. (1979), *Some Cultural Aspects of Muslim Rule in India*, Delhi: Idarah-i Adabiyat-i Delhi.
- JAFFER, S.M. (2011), *The Mughal Empire from Babur to Aurangzeb*, Delhi: Nabu Press.
- KHAN, K. (2006), *Muntakhab-ul-Lubab*, Vol II, Lahor: Sang-e Meel Publishing.
- KRYNICKI, A.K. (2005), *Captive princess: Zebunissa, Daughter of Emperor Aurangzeb-Karachi*, Oxford: Oxford University Press.
- LAMBTON, A.K.S., (1970), "Pesia: *The Breakdown of Society*", *Cambridge History of Islam*, Cambridge: Cambridge University Press.
- MANUCCI, N. (1966), *Storia Do Mogor or Mogul India 1653-1708*, Vol II, Calcutta: Editions Indian.
- MARKOVITS, C. (2004), *A History of Modern India 1480-1950*, London: Anthem Press.
- MIRAT-I-AHMADI. (1965), trans. M. F. Lokhandwala, *vols.I*, Baroda: Oriental Institute.
- NICOLL, F. (2009), *Shah Jahan*, New Delhi: Penguin Group.
- NIZAMI, K.A. (1995), "Evrengzib", *Islam Ansiklopedisi*, Istanbul: TDV, s.537-539
- RICHARDS, J.F., (1996), "The Mughal Empire", *The New Cambridge History of India*, Cambridge: Cambridge University Press.
- SARI, İ. (2017), *Türk Şahsiyetleri*, Antalya: Nokta e-kitap.
- SARKAR, J. (1930), *A Short History of Aurangzeb 16018-1707*, Calcutta: M.C.Sarkar & Co.
- SARKAR, J.N. (1984), *Mughal Politiy*, Delhi: Idarah-i Adabiyat-i Delhi.
- SARKAR, S.J. (1921), *History of Aurengzeb*, Calcutta: M.C.Sarkar & Sons.
- SARKAR, J. (1972), *History of Aurangzeb*, Vol 3, New Delhi :Orient Longmani.
- SEN, S. (2013), *A Textbook of Medieval Indian History*, New Delhi :Primus Books.
- SHARMA, S.R. (1940), *The Religious Policy of The Mughal Emperors*, , Bombay: Asia Publishing House.
- SHARMA, S.R. (1962), *The Relligious Policy of The Mughal Emperors*, Bombay: Asia Publishing House.
- TRIVEDI, K.K. (1987), "The Share of Mansabdars in State Revenue Resources: A Study of The Maintanance of Animals", *The Indian Economic and Social History Review*, Vol.24, Issue 4, New Delhi: p.411-421.
- TRUSCHKE, A. (2017), *Aurangzeb The Man and The Myth*, New Delhi: Penguin Books.